

OULD-LIMBURGSE
SCHUTTERSFEDERATIE

Normenboek

Optochtwedstrijden
Oude Exerctie

Voorwoord

Oud-Limburgse Schuttersfederatie

In dit normenboek zijn de wedstrijdnormen opgenomen voor de optochtwedstrijden Oude Exercitie tijdens het OLS-feest.

De Normencommissie heeft ervoor gekozen om vanaf 2026 de normenboeken te splitsen in terreinwedstrijden en optochtwedstrijden. Daarnaast is er een speciaal normenboek gemaakt voor de jeugdwedstrijden op het terrein en een fotoboek.

De normenboeken zijn geschreven in de mannelijke vorm, maar gelden voor zowel mannen als vrouwen.

De OLS federatie beschikt over onderstaande boeken:

- **Normenboek terreinwedstrijden Alle Exercitievormen.**
- **Normenboek terreinwedstrijden Jeugd.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Nieuwe Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Oude Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Gilde Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Belgische Exercitie.**
- **Fotoboek**

Alle downloads van de normenboeken zijn te vinden op de website [Downloads - OLS Federatie](#).

In deze uitgave zijn wijzigingen of aanpassingen opgenomen zoals besloten in de algemene ledenvergadering van 7 maart 2026 alsmede een aantal tekstuele wijzigingen/aanpassingen.

Vragen over of voorstellen tot wijziging van de normen door verenigingen en/of juryleden, kunnen schriftelijk of per e-mail ingediend worden bij het secretariaat van de Normencommissie via:

normencommissie@olsfederatie.com

Versiebeheer

VERSIE	DATUM	WIE	OMSCHRIJVING WIJZIGING
Versie 1.0	2007	OLS bestuur	
Versie 1.1	2009	OLS bestuur	Wijziging hoofdstuk 4.1 en 4.2
Versie 1.2	2009	OLS bestuur	Wijziging hoofdstuk 3.3 artikel 2 en 7 Hoofdstuk 4.1 art. 12 en 4.2 art. 11, Toevoeging ongepoetst zilver Hoofdstuk 2.1 art. 6 Hoofdstuk 2.4 art. 6
Versie 1.3	2010	OLS bestuur	Toevoeging opstelling kleine schutterijen in de Nieuwe Exercentie en samenstelling Normencommissie
Versie 1.4	2013	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 2 maart 2013
Versie 1.5	2014	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 8 maart 2014
Versie 1.6	2015	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 7 maart 2015
Versie 1.7	2015	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 3 oktober 2015
Versie 1.8	2016	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 5 maart 2015
Versie 1.9	2017	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 4 maart 2017
Versie 1.10	2018	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 6 oktober 2018
Versie 1.11	2020	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 20 maart 2020
Versie 2.0	2026	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 7 maart 2026

Inhoud

0.1 Doel van de normen	5
0.2 Praktische aanwijzingen wedstrijden tijdens de optocht	6
0.3 Opstelling met vieren in flankformatie, defilé rechts	8
0.4 Opstelling met vieren in flankformatie, defilé links	9
0.5 Samengestelde verenigingen	11
1.0 Wedstrijden te beoordelen tijdens de optocht	14
1.01 Beste houding optocht	14
1.02 Mooiste geheel	15
1.03 Beste defilé	17
1.04 Beste tambour-maître	19
1.05 Beste commandant	20
1.06 Beste vaandeldrager	21
1.07 Beste bordjesdrager	23
1.08 Beste standaardruiter	24
1.09 Vendelen in de optocht	25
1.10 Majorettepelotons tijdens het defilé	26
2.0 Bijlagen	28
2.01 Militaire groet uit 1904	28
2.02 Draaghouding sabel	29
2.03 Het groeten met de sabel	30
2.04 Stokbewegingen volgens het exercitiereglement	32
2.05 Maken van een ronde bocht	33
2.06 Schema evenwichtige samenstelling	34
2.07 Batons, overige attributen en correcte uitvoering batonsalut	35

0.1 Doel van de normen

Wedstrijdnormen optocht Oude Exerctie voor het Oud-Limburgs Schuttersfeest (en eventueel de Bondsfeesten).

Het doel van de normen is, de voorwaarden te scheppen voor een zo reëel en objectief mogelijke beoordeling van de verenigingen en de individuele deelnemers aan de zogenaamde overige wedstrijden (behalve muziekwedstrijden) tijdens het OLS-feest en eventueel de Bondsfeesten.

Het doel is daarom tweeledig:

- Als handleiding voor de verenigingen en individuele deelnemers.
- Als handleiding voor de juryleden.

1. **Als richtlijn en handleiding voor de verenigingen en de individuele deelnemers.**

Iedere norm is onderverdeeld in rubrieken met gegevens waarop een jurylid haar/zijn beoordeling baseert.

Om een goed resultaat te behalen, is het voor de verenigingen en de individuele deelnemers noodzakelijk, minimaal aan de beschreven normen te voldoen.

Het is uiteraard niet mogelijk, om voor iedere norm alles tot in detail te omschrijven.

Het zijn hoofdregels en ook als zodanig bedoeld.

Dat echter ook wordt gelet op kleinere, niet omschreven details, bijvoorbeeld de uitmonstering op een uniform, kleine beschadigingen, goede verzorging, hygiëne enzovoort, ligt voor de hand.

Het is dus zowel voor de verenigingen, als voor de individuele deelnemers, belangrijk om te zorgen dat alles tot in de puntjes verzorgd is en dat aan de gehele norm voldaan wordt.

2. Voor de beoordeling van de wedstrijden tijdens het OLS-feest is een groot aantal juryleden nodig. De jury wordt, onder supervisie van het federatiebestuur, door de Jurycommissie samengesteld uit personen die allen in bezit zijn van het door de OLS-federatie verstrekte jury-certificaat.

Als regel wordt iedere wedstrijd beoordeeld **door twee juryleden**. Een gelijke benadering door de jury ten opzichte van de wedstrijden is noodzakelijk, om te voorkomen dat te grote puntenverschillen ontstaan. Dit wil echter niet zeggen dat de punten, door deze twee juryleden gegeven, gelijk moeten zijn. Een verschil in beoordeling is acceptabel, daar de plaats en het moment van beoordeling van de beide juryleden niet altijd hetzelfde is.

Tijdens de optocht vindt er na het defilé geen beoordeling meer plaats.

0.2 Praktische aanwijzingen wedstrijden tijdens de optocht

Voor wedstrijden die tijdens de optocht beoordeeld worden, gelden de volgende algemene richtlijnen:

1. De wedstrijden worden door **twee** juryleden beoordeeld.
2. Iedere vereniging, die in aanmerking wenst te komen voor een beoordeling, geeft zich tijdig van tevoren bij het wedstrijdsecretariaat voor dit onderdeel op en neemt deel in volledig tenue¹ (geen zomertenu).
3. Elke vereniging moet deelnemen met één koning voorzien van koningszilver, tenminste één vaandeldrager met vaandel en ten minste één tamboer met slaande trom.
4. Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles.
Het dragen van onderscheidingen en/of wedstrijdzilver en/of -medailles maakt geen onderdeel uit van een van de beoordelingsrubrieken bij de diverse wedstrijden tijdens de optocht en hebben geen invloed op de beoordeling.
5. Keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) draaien als eerbewijs hun hoofd **in het defilé** op het moment van het bereiken van de autoriteiten in de richting van de keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) en groeten vervolgens met **een korte hoofdknik**.
6. Er is geen deelnemende vereniging, die een vaandel heeft uitgereikt gekregen door of namens ZM de Koning der Nederlanden. Het neigen van dit vaandel aan deze autoriteit is derhalve niet nader uitgewerkt bij het onderdeel 'beste vaandeldrager'.
7. Het **vertrek** per vereniging bij aanvang van de optocht moet plaatsvinden op **eerste afroep** van de regelingscommissie. Indien een vereniging te laat vertrekt, kan dit tot gevolg hebben, dat ze uitgesloten wordt van de prijzen die tijdens de optocht behaald kunnen worden. Iedere vereniging dient het toegewezen optochtnummer duidelijk leesbaar mee te voeren en onder dit nummer in de optocht aanwezig te zijn. Indien er geen bordjesdrager aanwezig is met optochtnummer, dan moet het optochtnummer zichtbaar en duidelijk leesbaar zijn bij het voorste rot van de vereniging aan de defilé zijde. Als een vereniging hieraan niet voldoet kan ze niet beoordeeld worden. Is men door overmacht te laat dan dient dit, met opgaaf van redenen, aan de regelingscommissie te worden gemeld.
8. Tijdens de optocht dient er een afstand van 40 meter tot 60 meter tussen de verenigingen te worden bewaard.
9. De wedstrijden tijdens de optocht worden beoordeeld in de categorie, te weten:
Oude exercitie: gewapend (op dit moment zijn bij de OE geen ongewapende verenigingen)
10. Van iedere schutterij die in aanmerking wenst te komen voor een beoordeling met goed resultaat in de onder 9 vermelde categorie: wordt verwacht dat geëxerceerd wordt volgens
 - Militair reglement nr. 92: **Reglement op de exercitiën der infanterie 1914 DVO 9. November 1914. Ite afd. No. 85.**
 - Sabelexercitie uit 1913, zie [2.02 Draaghouding sabel](#).
 - Militaire groet uit 1904, zie [2.01 Militaire groet uit 1904](#).
 - Vaandelexercitie uit 1913.
11. Dit betekent dat de gehele schutterij (vanaf bordjesdrager tot en met de laatste/achterste persoon achter de manschappen) aan deze categorie met bijbehorende normen en reglementen dient te voldoen.

¹ Onder volledig tenue wordt verstaan: pantalon (broek), rok, tuniek (jas), hoofdbedekking, bijl (ook bij sappeur), mandje (zonder inhoud), tonnetje, geweer (ook bij sappeur), sabel, koningszilver, konings/keizersvogel.

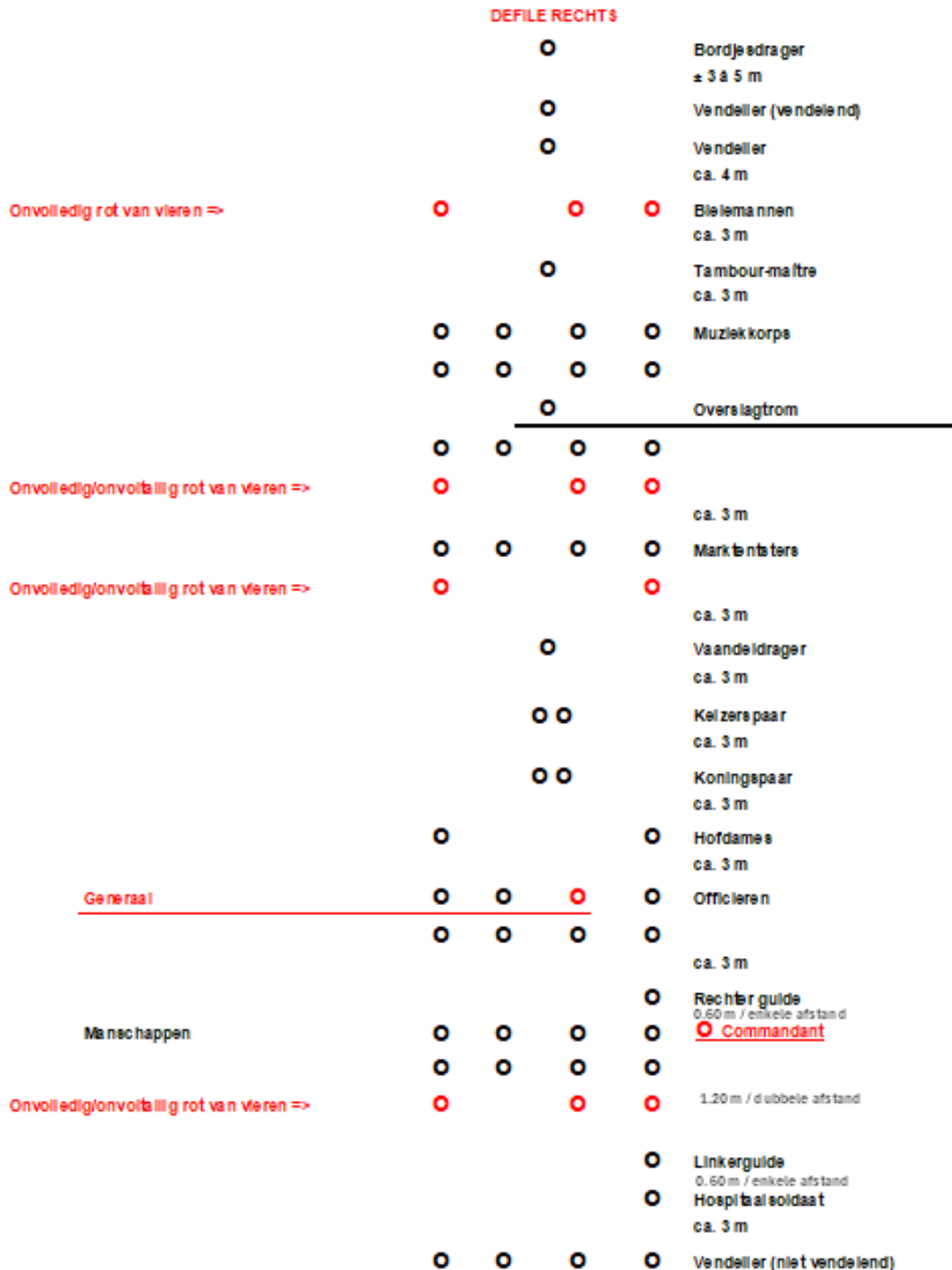
12. Jeugdige deelnemers worden in de optocht (mooiste geheel, houding optocht, beste defilé), niet in de beoordeling meegenomen. Anders gezegd: lopen zij niet in de pas of gericht in rot of gelid, dan mag dit geen minpunten opleveren voor de vereniging waartoe zij behoren. Ze lopen voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.
13. Schutterijen die exerceren volgens dit reglement, marcheren op vier gelederen.
14. Diverse beoordelingspunten eisen een exacte omschrijving. Deze omschrijvingen, overgenomen uit het exercitiereglement, zijn dan in de betreffende norm opgenomen.
15. Vendels worden gedragen over de rechterschouder met de knop in de palm van de hand. Het vendel mag hierbij de grond niet raken.

CONCEPT

0.3 Opstelling met vieren in flankformatie, defilé rechts

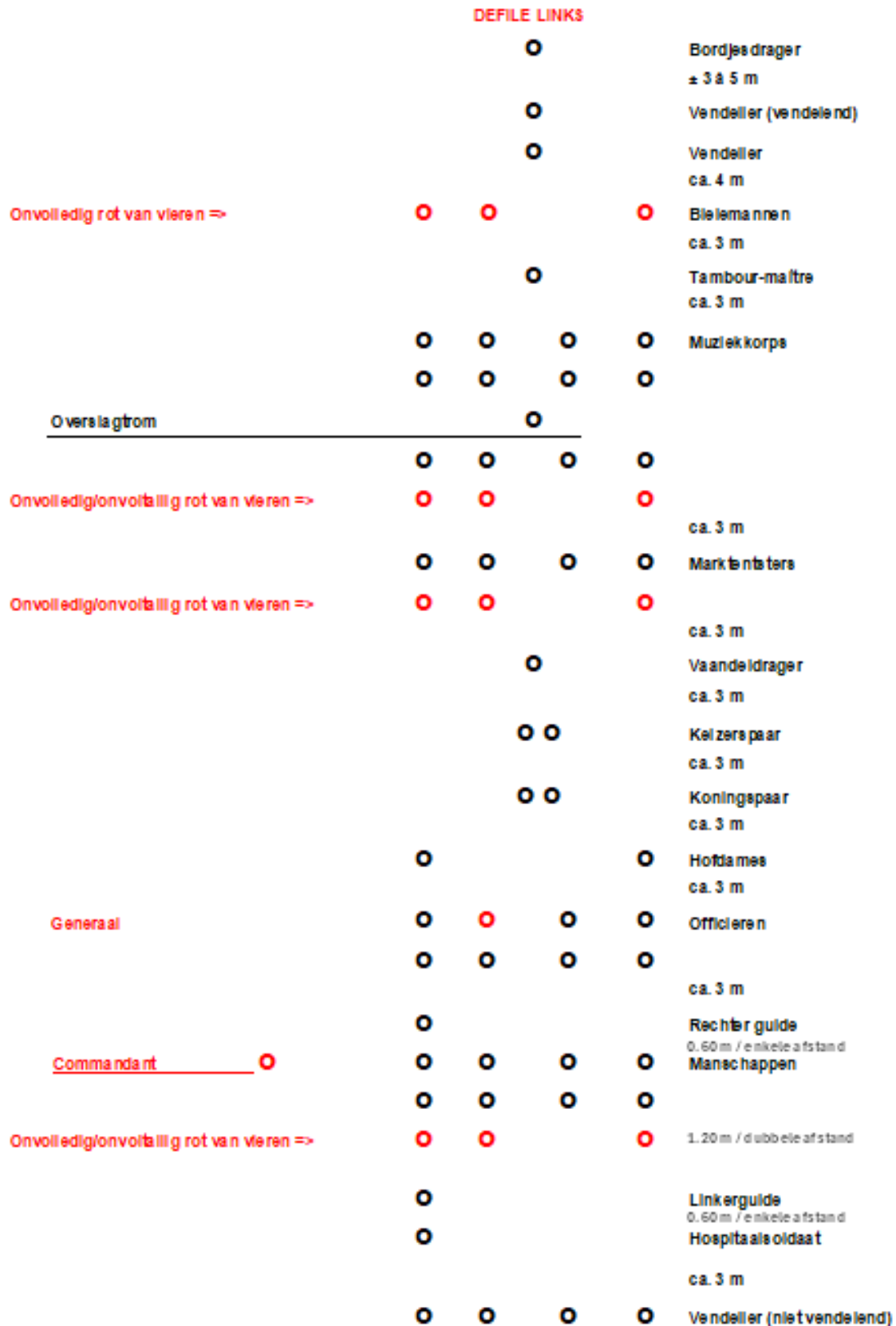
Deze vereniging marcheert altijd 4 gelederen (ongeacht het aantal manschappen).

0.4 Opstelling met vieren in flankformatie, defilé links

Deze vereniging marcheert altijd 4 gelederen (ongeacht het aantal manschappen).

Toelichting

- Tussen de rotten en in de rotten conform Militair reglement nr. 92: Reglement op de exercitiën der infanterie 1914 DVO 9 November 1914. IIe afd. No. 85. Eerste gedeelte, punt 67 en 70.
- De afstand tussen de afzonderlijke rotten: In de flankformatie met vieren komt de ruimte tussen de afzonderlijke rotten overeen met ongeveer een dubbele armlengte en bedraagt ca. 120 cm.
- De afstand in de rotten: In de flankformatie met vieren komt ruimte tussen de manschappen in een rot ongeveer overeen met de ruimte die bepaald wordt door de rechterhand op de heup te plaatsen, met de duim naar achter, de overige vingers aaneengesloten naar voren en daarbij de rechterelleboog in de lijn van het rot brengen, de arm van de nevenman even raken. Is de rechterhand bezet (bijvoorbeeld door muziekinstrument, officieren of manschappen) dan blijft, bij het beoordelen van de tussenruimte, de hand op zijn plaats.
- De hoogste officieren (in rang) lopen op een binnenplaats.
- Tijdens het defilé bevindt de commandant, linker- en rechterguede zich aan de zijde van de autoriteiten. De commandant naast het voorste rot manschappen.
- Vendeliers die regelmatig vendelen lopen voor in de optocht en worden beoordeeld bij het defilé.
- Wanneer een onderdeel van de schutterij (één bieleman, één sappeur, één overslagtrom, één tim-tom, één marktster, één soetelaarster, één hofdame, één officier) bij de indeling en opstelling geen volledige rot kan vormen, dan vormt dit onderdeel een aparte groep. Zij mogen naar eigen keuze lopen aan de zijde van het defilé of in het midden van het "rot".
- De plaats van de hospitaalsoldaat is normaliter achter de linkerguede, aan de zijde van het defilé. Indien een hospitaalsoldaat aanwezig is, mag hij een open plaats in het achterste rot van de manschappen opvullen, aan de zijde van het defilé.
- Het staat de verenigingen vrij om het konings- of keizerspaar te escorteren. Zijn beiden binnen de vereniging voorhanden, ook dan staat het vrij om een of beide onderdelen te escorteren. Escorteren vindt plaats door subalterne officieren (2e luitenant, 1e luitenant en kapitein) en/of hoofdofficieren (majoor, luitenant-kolonel en kolonel).
- Jeugdige deelnemers in de optocht lopen in de opstelling van de schutterij voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.

0.5 Samengestelde verenigingen

1. Algemeen

- De toevoeging van deze categorie in de wedstrijdnormen OLS-federatie is bedoeld om verenigingen, die door omstandigheden gecombineerd deelnemen aan de optocht, als één groep te kunnen beoordelen. Deze toevoegingen zijn van toepassing voor de exercitiecategorieën:
 - Oude exercitie.
 - Nieuwe exercitie: gewapend en ongewapend.
 - Belgische exercitie.
 - Gilde exercitie.
- De verenigingen worden in één en dezelfde exercitiecategorie beoordeeld. Het betreffende exercitiereglement is hierbij van kracht.
- Gelet op de wijze van de optochtloting ontvangen beide verenigingen een optochtnummer. Tijdens de optocht lopen de gezamenlijke verenigingen onder het nummer van de schutterij die bij de loting het laagste nummer heeft gekregen.

2. Tenaamstelling

- Verenigingen, die gezamenlijk deel nemen aan de optocht, lopen onder de combinatienaam van allebei de schutterijen mee in de optocht.
- Bij deelname aan groeps- en/of individuele wedstrijden op het terrein wordt onder de eigen verenigingsnaam deelgenomen.

3. Groepsbeoordeling

- De gezamenlijke groep neemt als één schuttersgroep deel aan de optocht. Zij nemen deel aan de optocht met het laagste nummer dat tijdens de loting door beide verenigingen is verkregen.
- De groepsbeoordelingen (mooiste geheel, beste houding optocht en beste defilé), vinden plaats als ware het één vereniging.

4. Beste Houding Optocht en Beste Defilé

- De uitvoering van de exercitiehandelingen door de groep met betrekking tot houding, discipline, gerichtheid, onderlinge afstanden, etc. is bij deze wedstrijden leidend.
- Bij de wedstrijden "Beste houding optocht" en "Beste defilé" is het dragen van verschillende uniformen binnen de samengestelde groep niet van invloed op de beoordeling.

5. Mooiste Geheel

- Het is een verplichting van de verenigingen om zo goed mogelijk te werken aan een mooi geheel. Het heeft de voorkeur om de rotten zoveel als mogelijk te vullen met dezelfde uniformen.
- Bij het muziekkorps is de muzikale indeling bepalend hoe de rijen gevuld worden. Slagwerkers vormen een blok, waarbij kleine trom zoveel mogelijk bij elkaar wordt geplaatst, groot slagwerk idem.
De overslagtrom loopt op de plaats zoals in de Normen is aangegeven.
Ook de blaasmuzikanten vormen een blok, waarbij de instrumenten uit dezelfde sectie zoveel mogelijk bij elkaar worden geplaatst (het gedragen uniform doet niet ter zake).
- De samengestelde vereniging loopt tijdens de optocht in de opstelling conform het betreffende exercitiereglement.
- Bij de marketensters/soetelaarsters en manschappen betekend dit dat bijvoorbeeld het voorste rot volledig met mensen van de ene vereniging is gevuld en het achterste rot van de andere vereniging. In een van de overige rotten kan een samengestelde rot gevormd worden. Strecking is om zoveel mogelijk dezelfde uniformen in één rot te plaatsen (voor zover mogelijk). Dit is feitelijk een algemeen uitgangspunt.

6. **Beste Bordjesdrager**

- Er wordt gebruik gemaakt van één bordje dat gedragen wordt door een of twee personen, het bordje bevat de naam van de vereniging die het laagste nummer heeft geloot.
- De bordjesdrager(s) word(t)en alleen beoordeeld als een uniform wordt gedragen van de schutterij waarvan men deel uitmaakt; wordt hieraan niet voldaan, dan volgt geen beoordeling.
- Wordt het bordje door twee personen gedragen dan behoeven deze niet van een en dezelfde vereniging te zijn.
- De beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.

7. **Beste Tambour-maître**

- Vóór het muziekkorps wordt er gebruik gemaakt van 1 tambour-maître, deze wordt tijdens de optocht beoordeeld, het resultaat telt ook hier (ongeacht het uniform) voor de gezamenlijk vereniging(en).
- Indien beide verenigingen een tambour-maître hebben, moeten zij onderling bepalen wie de eerste en wie de reserve (tweede) tambour-maître wordt.
- De tambour-maîtres lopen achter elkaar op 3 meter afstand. Slechts de voorste tambour-maître wordt beoordeeld.
- Het staat de deelnemende groep vrij om de tweede tambour-maître ook in te delen in de optocht:
 - De positie van de tweede tambour-maître is achter het achterste rot van het muziekkorps aan de zijde van het defilé (als achterste rot gesloten is).
 - Hij/zij mag ook een open plaats in het muziekkorps opvullen, deze is dan altijd in de achterste rij aan de zijde van het defilé (als dit rot niet gesloten is).
- De tambour-maître stok / mace / sergeant-majoor stok wordt door de reserve (tweede) tambour-maître te allen tijde horizontaal onder de linker arm stil gehouden. Tijdens het defilé wordt de militaire groet gebracht aan de autoriteiten (begint en eindigt het defilé op eigen initiatief).

8. **Beste Vaandeldragers**

- De vaandels van de samengestelde vereniging lopen achter 'elkaar' met tussenkomst van konings-/keizerspaar. Slechts de voorste vaandeldrager wordt beoordeeld.
- Beoordeling vindt plaats bij het defilé.
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het betreffende exercitiereglement of van technische punten uit de normen, het zwaarst.
- Vaandel en uniform van de vaandeldrager zijn bijzaak en worden niet in de beoordeling meegenomen;
- Beide vaandeldragers brengen het eerbewijs aan de autoriteiten, het vaandeldoek mag hierbij niet de grond raken;
- Alle overige vlaggen, die worden meegevoerd, blijven rechtstandig.

9. **Mooiste keizer(spaar) en koning(spaar)**

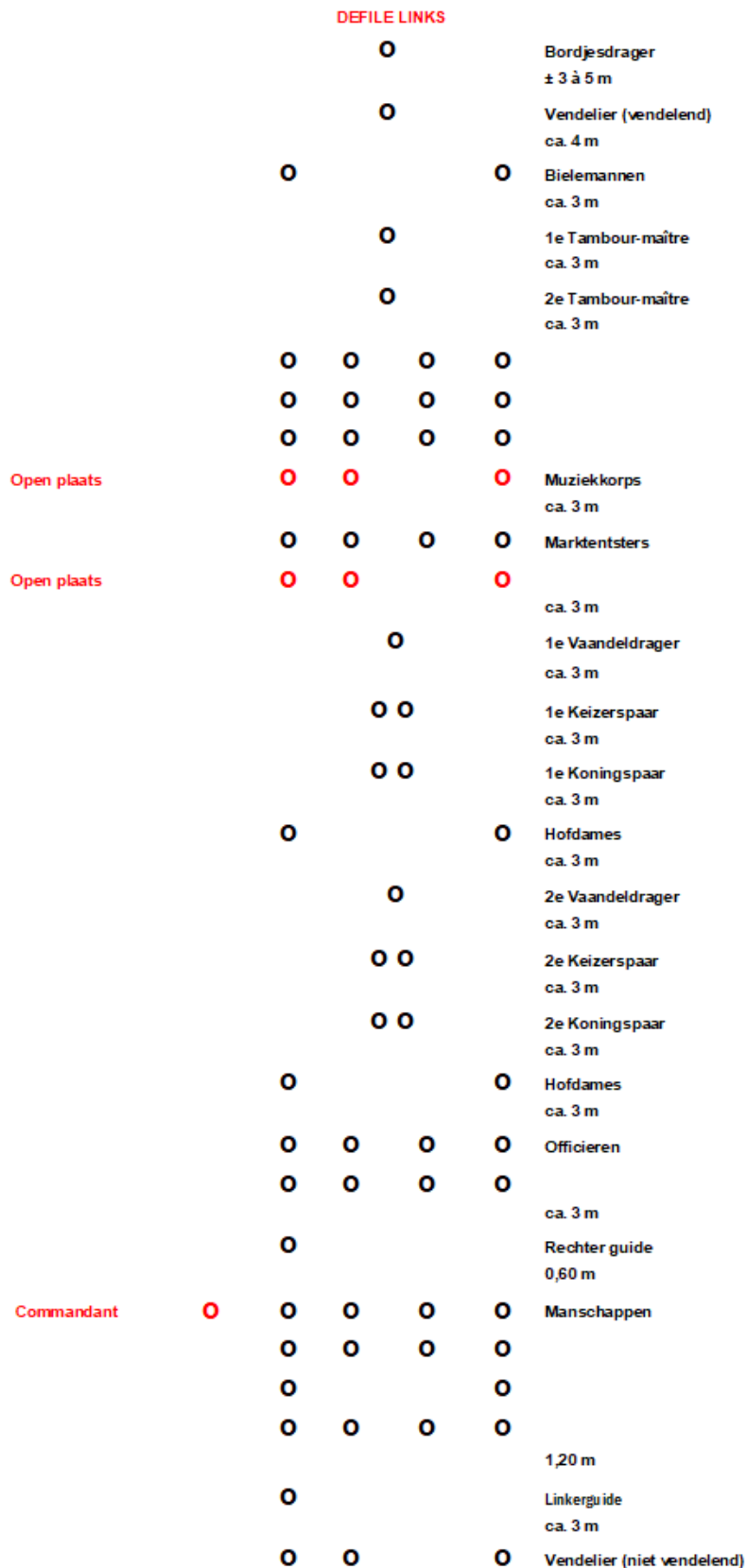
- Deze paren lopen achter hun eigen vaandel op de afstanden zoals in Normen zijn vermeld.
- Indien aanwezig is een keizer de hoogste in rang, hij of zij loopt daarmee als eerste achter zijn eigen vaandel, daarna volgt het koningspaar van de betreffende vereniging.
- Een keizer hoeft niet op basis van zijn waardigheid als eerste vereniging te lopen. Deze vloeit voort uit de gezamenlijke keuze welk vaandel voorop loopt.

10. **Beste Commandant**

- Er is slechts één commandant die tijdens de optocht naast de groep loopt en het commando voert, deze persoon wordt beoordeeld en telt voor de gezamenlijk vereniging, ongeacht het uniform dat gedragen wordt.
- Positie van de eerste commandant is naast het voorste rot van de officieren.

11. Opstelling samengestelde vereniging in FLANKFORMATIE.

1.0 Wedstrijden te beoordelen tijdens de optocht

1.01 Beste houding optocht

Toelichting

- Beoordeling vindt plaats op twee plaatsen **tijdens de optocht, vóór het defilé.**
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het exercitiereglement, of van technische punten die in de normen genoemd worden, het zwaarst.
- Grootte, samenstelling en uniformering van de schutterij zijn bijzaak en mogen niet in de beoordeling worden meegenomen.
- Jeugdige deelnemers in de optocht lopen in de opstelling van de schutterij voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.

Beoordelingspunten

1. Gerichtheid

- In de rotten, gelederen en tussen de diverse onderdelen van de schutterij, muziekkorps, marketensters/soetelaarsters, officieren en manschappen.
- Gerichtheid, d.w.z. in lijn blijven tijdens de mars, zowel op rechte stukken, alsook in flauwe en haakse bochten van de weg.

Tijdens de optocht kan van richting worden veranderd:

Door middel van het maken van een ronde bocht, zie 2.05 Maken van een ronde bocht.

2. Afstanden

- Tussen de rotten en in de rotten conform **Militair reglement nr. 92: Reglement op de exercitiën der infanterie 1914 DVO 9 November 1914. Ite afd. No. 85. Eerste gedeelte, punt 67 en 70.**
- Tussen de diverse onderdelen van de schutterij conform:
 - 0.3 Opstelling met vieren in flankformatie, defilé rechts
 - 0.4 Opstelling met vieren in flankformatie, defilé links
 - 0.5 Samengestelde verenigingen

3. Mars - tempo – uitvoering

- Volgens artikel 21 en 22 van het exercitiereglement Militair reglement nr. 92: Reglement op de exercitiën der infanterie 1914 DVO 9 November 1914.
- Er dient als richtlijn, met passen, overeenkomstig de lengte en in de tijdmaat van de gewone pas (lengte 75 cm, 120 per minuut) te worden gemarcheerd. De paslengte wordt in de beoordeling niet meegenomen.

4. Draagwijze wapens

Draaghouding Sabel

- De draaghouding van de sabel is beschreven zie, 2.02 Draaghouding sabel.

Draaghouding geweer

- Het geweer aan en achter de rechterschouder hangen, de hiel van de kolf nagenoeg loodrecht boven de punt van de rechervoet.
- De hand, de geweerriem omvattende, met de knokkels van de vuist verticaal, naar beneden laten glijden tot de duim een handbreedte onder okselhoogte gekomen is.

5. Houding manschappen tijdens het marcheren

- Er wordt streng gelet op het stipt reageren op gegeven bevelen, op rondkijken, kauwgum gebruik en praten.

6. Algemene houding en indruk

- De algemene indruk wordt bepaald door het totale beeld van uitvoering.

1.02 Mooiste geheel

Toelichting

- Beoordeling vindt plaats op twee plaatsen tijdens de optocht, voor het defilé.
- Tussen de diverse onderdelen van de schutterij, muziekkorps, marketentsters/soetelaarsters, officierengroep, gewapende manschappen, dient een bepaalde evenwichtigheid van de bezetting van deze onderdelen te bestaan.
- Het aspect, aanzicht van de schutterij mag niet verloren gaan door bijvoorbeeld een zeer groot muziekkorps, gevolgd door enkele officieren en gewapende of ongewapende leden.
- Ook een kleine schutterij kan **een evenwichtige samenstelling** hebben en daardoor bijdragen aan een mooi geheel, zie 2.06 Schema evenwichtige samenstelling.
- Jeugdige deelnemers in de optocht lopen in de opstelling van de schutterij voor, tussen of achter het onderdeel dat zij uitbeelden.

Bij de beoordeling ligt de nadruk op een evenwichtige samenstelling, kleurcombinatie, uniformering en uitrusting.

De uitvoering van de exercitie is niet van belang en mag daarom niet in de beoordeling worden meegenomen.

Ter bevordering en stimulering van de jeugd als lid van een schutterij worden toegestaan:

- Jeugdige bielemannen.
- Jeugdige sappeur(s).
- Jeugdige tambour-maître.
- Jeugdige vlaggendrager(s).
- Jeugdige marketenster(s)
- Jeugdige soetelaarster(s).
- Jeugdige hofdame(s).
- Jeugdige hospitaalsoldaat.

Zij worden echter tijdens de optocht bij deze wedstrijd niet in de beoordeling meegenomen.

Het deelnemen door een lid van de schutterij in een rolstoel of scootmobiel is toegestaan. Bij de beoordeling van deze wedstrijd wordt dit aspect buiten beschouwing gelaten; hiervoor worden derhalve geen punten in mindering gebracht.

Vreemde elementen in de schutterijen moeten worden geweerd. Hieronder worden onder meer verstaan:

- Clowneske elementen.
- Muziekgezelschappen, zoals joekskapellen e.d.
- Reclame.

Als dergelijke elementen **wel meedoen**, worden zij als **minpunten** aangemerkt.

Indien de nationale en/of provinciale vlag word(t)(en) megedragen dien(t)(en) de vlag(gen) de juiste afmetingen te hebben: verhouding hoogte: lengte is 2 : 3. De nationale en provinciale vlag zijn de enige vlaggen die mogen worden megedragen, door volwassenen. De provinciale vlag mag NOOIT groter zijn dan de nationale vlag. De nationale en/of provinciale vlag dient vóór het verenigingsvaandel, standaard of drapeau te worden meegevoerd.

Andere dan de hiervoor genoemde vlaggen zijn derhalve niet toegestaan.

Jeugdleden die afwijkende vlaggen dragen mogen meelopen in de optocht.

Ze kunnen op twee manieren tijdens de optocht worden meegevoerd:

- Achter elkaar en wel op die afstand dat de vlaggen elkaar niet kunnen raken, met dien verstande dat de nationale vlag vóór de provinciale vlag gaat.
- Naast elkaar, waarbij de belangrijkste (=nationale) vlag aan die zijde van het defilé.

Dus de opstelling is hier dan als volgt:

- De nationale vlag aan de zijde van het defilé.
- Daarnaast de provinciale vlag.
- In het midden achter deze vlaggen wordt het verenigingsvaandel, standaard of drapeau opgesteld. (Dus in een driehoek, met de punt naar achteren gericht).

Tijdens het defilé mag alleen het verenigingsvaandel, standaard of drapeau neigen.

Beoordelingspunten

1. Uniformiteit van het geheel

- Uniformiteit in kleding en uitrusting tussen de diverse onderdelen van de schutterij.
- Kleurafstemming van de uniformen voor zover niet reeds historisch voorgeschreven.
- Uniformiteit van schoeisel, sokken of kousen, anklets en/of slobkousen.
- Staat van onderhoud van de uniformen, wapens, instrumenten e.d.

2. Algehele samenstelling

Verhouding tussen het aantal leden van de onderdelen der schutterij.

- Muziekkorps.
- Marketenster(s) of soetelaarster(s).
- Officierengroep.
- Gewapende manschappen.

3. Algemene houding en indruk

- De algemene indruk wordt bepaald door het totale beeld van schutterij.

1.03 Beste defilé

Toelichting

- Beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het exercitiereglement, of van technische punten die in de normen genoemd worden, het zwaarst.
- Grootte, samenstelling en uniformering van de schutterij zijn bijzaak en mogen niet in de beoordeling worden meegenomen.

Beoordelingspunten

1. Gerichtheid

- In de rotten en tussen de diverse onderdelen van de schutterij, muziekkorps, marketentsters/soetelaarsters, officieren en manschappen.
- Gerichtheid, d.w.z. in lijn blijven tijdens de mars.
- In de rotten (zijwaarts/breedte) en in de gelederen (achter elkaar/lengterichting).

2. Afstanden

- Tussen de rotten en in de rotten conform **Militair reglement nr. 92: Reglement op de exercitiën der infanterie 1914 DVO 9 November 1914. Ite afd. No. 85. Eerste gedeelte, punt 67 en 70.**
- Tussen de diverse onderdelen van de schutterij.

3. Begin en einde defilé

- Begin en einde wordt met een witte streep op het wegdek aangegeven.
- Het commando "**Hoofd-rechts (links)**" wordt zodanig gegeven, dat het voorste rot van de officieren **vlak vóór** de beginstreep met de paradepas begint.
- Het commando "**Staat**" wordt zodanig gegeven, dat de achterste man **vlak ná** de eindstreep het defilé, beëindigt.
- Sappeur(s), bieleman(nen), vaandeldrager en tambour-maître (TM), beginnen het defilé **vlak vóór** de beginstreep en eindigen **vlak ná** het defilé op eigen initiatief, nadat zij de eindstreep van het defilé zijn gepasseerd.
- De tambour-maître brengt het eerbewijs met de TM-stok, zoals omschreven 1.04 Beste tambour-maître.
- De vaandeldrager brengt het eerbewijs met het vaandel zoals omschreven 1.06 Beste vaandeldrager. Tijdens het defilé mag alleen het verenigingsvaandel, standaard of drapeau neigen.
- De commandant brengt het eerbewijs met de sabel zoals omschreven, zie 1.05 Beste commandant.

4. Paradepas

- De **bordjesdrager(s)**, leden van het **muziekkorps** (m.u.v. de TM), **vlaggendrager(s)** (m.u.v. de vaandeldrager), **marketentsters**, **soetelaarsters** en **hofdames** voeren **géén paradepas** uit.
- **Keizer** (keizerspaar), **koning** (koningspaar) voeren **géén paradepas** uit.
- Sappeur(s), bieleman(nen), tambour-maître en vaandeldrager voeren de paradepas uit op de wijze zoals die door de schutterij wordt uitgevoerd; zij maken hierbij **geen hoofd-rechts (links)**.
- De overige manschappen van deze verenigingen (commandant, officieren, geweerdragers en eventuele hospitaalsoldaat) voeren de paradepas uit.

Uitvoering van de paradepas, in afwijking van het exercitiereglement:

- Tempo 120 passen per minuut.
- Met gestrekt been de voet, zonder te stampen, plat neerzetten.
- De voeten niet overdreven optillen.
- Linkerhand op natuurlijke wijze bewegen (recht naar voren).
- Gebalde vuist (met de duim aan de bovenzijde) tot schouderhoogte.

5. Het groeten met de sabel

- Op het commando's "**Hoofd = rechts (links)**" en "**Staat**" voeren alle officieren, inclusief generaal en onderofficieren, in marstempo de omschreven bewegingen met de sabel uit.
- De draaghouding van de sabel is beschreven zie, 2.02 Draaghouding sabel.

6. Houding hoofd

- Bordjesdrager, tambour-maître, bieleman(nen), sappeur(s), leden van het muziekkorps, marketenster(s), soetelaarster(s), hofdames, vaandeldrager, 1e vleugelman aan zijde defilé bij de officieren en de guide aan het hoofd draaien het hoofd **niet**.
- Keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) draaien als eerbewijs hun hoofd **in het defilé** op het moment van het bereiken van de autoriteiten in de richting van de keizer (keizerspaar) en koning (koningspaar) en groeten vervolgens met **een korte hoofdknik**.
- Op het commando "**Hoofd-rechts (links)**", draaien alle gewapende leden en de hospitaalsoldaat het hoofd naar rechts, (links), als eerbewijs aan de autoriteiten.
- Hiervan zijn uitgezonderd alle gewapende leden, welke de richting dienen te bewaren guide aan het hoofd en 1e officier aan zijde defilé.
- Deze bewegingen vrij, los en ongedwongen uitvoeren, zonder de schouders te draaien of het hoofd voor, dan wel achterover te buigen.

7. Tambour-Maître

Zoals beschreven, zie 1.04 Beste tambour-maître.

8. Commandant

- Zoals is beschreven, zie 1.05 Beste commandant.

9. Vaandel-, standaard- of drapeau-exercitie

- Zoals is beschreven, zie 1.06 Beste vaandeldrager.

10. Algemene houding en indruk

- Wordt bepaald door een exacte uitvoering van het exercitiereglement en deze normen.

1.04 Beste tambour-maître

Toelichting

De tambour-maître (TM) wordt beoordeeld tijdens het defilé.

Beoordelingspunten

1. Begin en einde defilé

- De **tambour-maître** (TM) begint het defilé op eigen initiatief **vlak vóór** de beginstreep en eindigt het defilé **vlak ná** het verlaten van de eindstreep en brengt het eerbewijs met de TM-stok terwijl het hoofd naar voren blijft gericht.

2. Stokhandelingen en bewegingen

- Handelingen kunnen uitgevoerd worden zowel bij defilé links als rechts.
- Er is geen exacte beschrijving te vinden van TM-handelingen tijdens het defilé in de reglementen oude exercitie. De handelingen bij onderstaand beschreven manier komen overeen met de sabelbewegingen in de oude exercitie.
- De TM voert in marstempo de onderstaand omschreven bewegingen met de TM-stok uit.
- In marstempo de TM-stok recht op en neer (punt naar boven), de stok in de volle hand een handbreedte boven de knop, de stok tot voor de borst brengen met de rechterhand ter hoogte van de borst.
- De TM-stok voor het rechteroog brengen.
- De elleboog tegen het lijf.
- De arm omlaag strekken en tegelijk de TM-stok met de punt naar beneden brengen.
- De rechterhand naast de dij, met de nagels naar voren, (de TM-stok wordt in de volle greep vastgehouden, geen duim op de stok.
- Op het moment dat de eindstreep gepasseerd is, in marstempo, de TM-stok in de stand brengen als bij de eerste beweging.
- De TM-stok dragen zoals in de houding, hierbij wordt overgegaan in de gewone pas.
- Gedurende het defilé wordt de linkerarm niet bewogen.

3. Paradepas

- De tambour-maître maakt **geen hoofd-rechts of hoofd-links** beweging, maar voert **wel** de paradepas uit.
- De paradepas begint, met de aanmarcheerpas, gelijktijdig met de tweede beweging met de TM-stok en eindigt gelijktijdig met de derde beweging, naar de gewone pas met de aanmarcheerpas.
- Met gestrekt been de voet, zonder te stampen, plat neerzetten.
- De voeten niet overdreven hoog optillen.
- Het hoofd rechtop en recht vooruit kijken.
- Draagt de TM een sabel dan wordt de schede met de linkerhand vastgehouden, overeenkomstig het exercitiereglement.

4. Algemene houding en indruk

- De algehele houding dient gezag en overwicht uit te stralen.
- De TM moet een correcte uitvoering van de exercitie laten zien.

1.05 Beste commandant

Toelichting

- De beoordeling is gebaseerd op de technische uitvoering van de **volgende reglementen**:
 - **Militair reglement nr. 92: Reglement op de exercitiën der infanterie 1914 DVO 9 November 1914. Ite afd. No. 85.**
 - **Militair reglement nr. 93: Reglement op de exercitiën der infanterie. Aanschr. D.v.O. 17 mei 1913, Ite Afd. nr.22.**
 - Aangepaste, dan wel niet in enig militair reglement opgenomen, bepalingen welke tot wedstrijdnorm zijn verheven door het daartoe bevoegd orgaan van de O.L.S.-federatie.
- De beoordeling vindt plaats vóór, tijdens en meteen ná het defilé.

Beoordelingspunten

1. Plaats van de commandant

- Loopt deze naast het voorste rot van de manschappen, aan de zijde van het defilé.

2. Commando's

- Conform het **exercitiereglement Militair reglement nr. 92: Reglement op de exercitiën der infanterie 1914 DVO 9 November 1914. Ite afd. No. 85.**
- Commando's dienen correct te zijn: het juiste waarschuwingscommando gevolgd door het juiste uitvoeringscommando.
- De uitvoeringscommando's worden gegeven op het ogenblik dat de linkervoet de grond raakt.

3. Sabelexercitie

- Groeten met de sabel tijdens het defilé is beschreven, zie 2.03 Het groeten met de sabel.

4. Volgorde commando's en sabelexercitie

- Het commando "**Hoofd-rechts (links)**" wordt zodanig gegeven, dat het voorste rot van de officieren **vlak vóór** de beginstreep met het defilé begint.
- De commandant voert gelijktijdig met de officieren de 1e en 2e beweging uit en draait idem het hoofd.
- De commandant maakt eerst de 3e en 4e beweging met de sabel en pas nadien geeft hij het commando "**Staat**".
- De commandant mag de pas niet markeren.
- Het commando "**Staat**" wordt zodanig gegeven, dat de achterste man **vlak ná** de lijn het defilé, beëindigt.

5. Algemene houding en indruk

- De commandant dient overwicht en gezag uit te stralen.
- Hij dient een correcte uitvoering van de exercitie te laten zien.

1.06 Beste vaandeldrager

Toelichting

- De beoordeling geschiedt tijdens het defilé.
- Bij de beoordeling weegt de uitvoering van het exercitiereglement of van technische punten die in de normen genoemd worden, het zwaarst.
- Vaandel en uniform van de vaandeldrager zijn bijzaak en mogen niet in de beoordeling worden meegenomen.
- Alleen de vaandeldrager die het **verenigingsvaandel** draagt, brengt het eerbewijs aan de autoriteiten en komt voor **beoordeling** in aanmerking.
- Voor schutterijen die een **drapeau** (i.p.v. een verenigingsvaandel) voeren, geldt hetzelfde als voor een verenigingsvaandel.
- Alle **andere vlaggen** die worden meegevoerd (met uitzondering van vendels) blijven rechtstandig, zulks overeenkomstig het bepaalde in 1.02 Mooiste geheel.

Beoordelingspunten

1. Begin en einde defilé

- De vaandeldrager begint tijdig op eigen initiatief **vlak vóór** de beginstreep van het defilé vak met de uitvoering van de paradepas en vervolgens met het neigen van het vaandel.
- Hij eindigt met het neigen van het vaandel op eigen initiatief **vlak ná** de eindstreep en gaat vervolgens over naar de gewone pas met een aanmarcheerpas.

2. Paradepas

- Op eigen initiatief wordt, nadat de rechervoet op de grond is gekomen, aanmarcherend met de linkervoet, overgaan in de paradepas.
- Met gestrekt been de voet, zonder te stampen, plat neerzetten; de voeten niet overdreven hoog optillen.
- De linkerarm gestrekt tegen het dijbeen, de hand nagenoeg plat met aaneengesloten vingers terzijde van het been (ook wanneer een klewang wordt gedragen).
- Het hoofd rechtop en recht vooruit kijken.

3. Houding

- Moet correct en ongedwongen zijn, niet overdreven achterover hellen om het vaandel in evenwicht te houden.
- De voet van de stok rust in de houder (schoen) van de draagband.
- De riem over de linker schouder en de houder (schoen) op de rechterheup.
- De stok wordt verticaal gedragen met de RECHTERHAND, ter hoogte van de schouders, vingermagels naar voor.
- De groet met het verenigingsvaandel wordt gebracht, door het naar voren strekken van de rechterarm.

4. Stand vaandel, standaard of drapeau

- De vaandelstok blijft in de schoen en rust tegen de rechterheup.
- De vaandeldrager heeft de rechterhand, ter hoogte van de rechterschouder met de handrug naar voren gekeerd, met de duim de vaandelstok omvattend (duim niet langs de vaandelstok).
- De bovenarm is vrij van het lichaam.
- Bij het begin van het defilé, de rechterarm strekken en het vaandel neigen als eerbewijs aan de autoriteiten.
- Op het einde van het defilé wordt, **vlak ná** de eindstreep op eigen initiatief, de rechterarm en het vaandel terug in de draaghouding zoals tijdens de mars.
- Vervolgens wordt, nadat de rechervoet op de grond is gekomen, aanmarcherend met de linkervoet, overgegaan in de gewone pas.
- Wordt door omstandigheden het vaandel door een officier gedragen dan wordt de schede van de officierssabel met de linkerhand vastgehouden, zodanig dat deze schuin achterwaarts naar beneden is gericht.

- Het vasthouden van de schede kan op twee manieren:
 - Eerste manier: tussen de duim en de voorste twee vingers, de ringvinger en pink samengevoegd achter de schede.
 - Tweede manier: de schede met de volle hand omvatten.
- 6. **Algemene houding en indruk**
- De vaandeldrager dient een correcte uitvoering van de exercitie te laten zien.

CONCEPT

1.07 Beste bordjesdrager

Toelichting

- De bordjesdrager wordt alleen beoordeeld wanneer een uniform wordt gedragen van de schutterij waarvan hij deel uitmaakt.
- Wordt hieraan niet voldaan, dan volgt geen beoordeling, op de beoordelingslijst wordt dan vermeld **geen uniform**.
- De beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.
- Het verenigingsbordje wordt door één of twee personen gedragen.

Beoordelingspunten

1. Uniformering

- Dient een uniform te dragen van de schutterij waartoe hij behoort.
- Schoenen gedragen zoals de schutterij (kleur).

2. Houding

- Op natuurlijke wijze in de pas blijven.
- **Paradepas** tijdens het defilé is **niet** toegestaan.
- Vertedering mag geen extra punten opleveren.

3. Uitvoering naambordje, wijze van dragen

- Vorm en kleur en passend bij de schutterij.
- Het optochtnummer dient duidelijk leesbaar aanwezig te zijn.
- De wijze van dragen van het bordje moet waardig en natuurlijk zijn.

4. Algemene houding en indruk

1.08 Beste standaardruiter

Toelichting

- De beoordeling vindt plaats tijdens het defilé.
- Paardenuitwerpselen moeten **onmiddellijk** door de betreffende schutterij worden verwijderd.
- Wanneer hieraan niet wordt voldaan, dan wordt de vereniging uitgesloten van alle beoordelingen tijdens de optocht.

Beoordelingspunten

1. Uniformering

- Uniformering ruiter overeenkomstig schutterij waartoe hij behoort en keurig verzorgd.
- Indien een rijbroek gedragen wordt, rijbroek in de kleur van de pantalon van het uniform, overeenkomstig met de schutterij.
- Paard geroskamd en keurig verzorgd, tuigage compleet en goed gepoetst.
- Geen reclame toegestaan.

2. Uitvoering standaard

- Goed verzorgd en waar nodig gepoetst.

3. Houding standaard

- Met de rechterhand in loodrechte stand vasthouden.

4. Beheersing paard

- Gehoorzamen van het paard aan de ruiter in het algemeen.

5. Defilé

- Zigzagsgewijs rijden tijdens het defilé.

6. Algemene houding en indruk

1.09 Vendelen in de optocht

Toelichting

- Vendeliers die vendelen tijdens de optocht lopen áchter de bordjesdrager en vóór de tambourmaître.
- Niet-vendelende vendeliers marcheren achter de manschappen, naast elkaar in het rot.
- Ze voeren de paradepas uit op de wijze zoals die door de schutterij wordt uitgevoerd; zij maken hierbij ook op het commando “**Hoofd = rechts (links)**”, de beweging hoofd-rechts (links).
- Vendeliers houden een onderlinge afstand van tussen de 3 en 3,5 meter.
- Vendelen tijdens de optocht is alléén verplicht tijdens het defilé en is voor de rest van de optochtroute ter invulling en inschatting van de vendelgroep zelf.
- Het vendelen dient alleen uitgevoerd te worden wanneer dat veilig – met voldoende ruimte – kan. Dat wil zeggen: op gepaste afstand van publiek en eventuele obstakels op of naast de optochtroute.
- Uitgangspunt voor vendelen tijdens de optocht is dat sprake is van een vendelgroep (2 of meer personen).
- Indien een schutterij deelneemt aan de optocht met één vendelier, dan wordt deze individuele vendelier beoordeeld als groep. Er worden dan echter 0 punten toegekend voor het beoordelingscriterium ‘Groepsverband/gelijkheid’.
- De beoordelingscriteria ‘stand’, ‘systematiek’ en ‘moeilijkheidsgraad’ zijn niet van toepassing tijdens de optocht.

Boordelingspunten

1. **Reinheid**
2. **Ritme**
3. **Groepsverband / gelijkheid**
4. **Onderlinge afstand en gerichtheid**
5. **Algemene houding en indruk**

1.10 Majorettepelotons tijdens het defilé

Toelichting

- Een vereiste is dat alle deelnemende majorettes lid moeten zijn van de deelnemende schutterij, drumfanfare of gilde om in aanmerking te komen voor beoordeling.
- Een majorettepeloton marcheert of danst achter de bordjesdrager. De leeftijd, het niveau en het ledenaantal kunnen wisselend zijn.
- De kleding kan afgestemd zijn met het korps, maar kan ook afwijken. Belangrijk is dat de kleuren op elkaar afgestemd zijn en dat het gehele korps één mooi geheel is.
- Tijdens de optocht vrolijken ze met parades het straatbeeld op. Dit kan, in voorwaartse richting, marcherend of dansend zijn, gecombineerd met baton- of attribuuptechnieken. Een draai of achterwaarts marcheren is toegestaan, zolang ze maar voorwaarts bewegen. Als de optocht door omstandigheden stilstaat, dan zijn ze vrij om een andere invulling te geven om het publiek te vermaken.
- De formaties mogen afwijken van het korps, bijv. in een V-vorm of één of twee rijen.
- De formatie-keuze is vrij, maar mag niet breder zijn dan de formatie van de schutterij zelf.
- Majorettes hebben meestal een baton die ze daedstick (passief) houden of waar ze twirletechnieken mee uitvoeren. Ze zijn hierbij vrij in hun keuzes.
- Omschrijving batons en attributen, zie 2.07 Batons.
- Houd bij het beoordelen rekening met de leeftijdsverschillen. Een kind van vijf, presteert niet hetzelfde als een 12-jarige.

Beoordelingspunten

1. Afstanden

- Als een majorettepeloton voor het korps in roetten en gelederen (rijen) marcheert, geldt voor hun dezelfde beoordeling als voor het korps, en dienen de roetten en de gelederen gericht te zijn.
- De onderlinge afstanden gelden voor alle formaties, evenals het richten van bijvoorbeeld een V-formatie.

2. Tijdens het defilé

- Ieder peloton mag zelf invulling geven aan de gekozen houding met baton (zie onderstaand basisregels), pompons of ander attribuut tijdens het defilé.
- Voor een vrije keuze met baton gelden basisregels:
 - Vingers aaneengesloten of volle greep.
 - Armen gestrekt
 - Hoeken van 90° (bijvoorbeeld bij een saluut, als de majorettes de baton met de rechterhand tegen het schouderblad aan hebben, dan moet de elleboog in een hoek van 90° zijn).
 - Baton recht en stil (geen routine toegestaan => betekent niet draaien met de batons of een show geven tijdens defilé. Hier moet een saluut worden gegeven worden).
- Bij andere attributen is de technische synchronisatie (gelijkheid) van belang (geen routine toegestaan).
- Kiest men voor een batonsaluut, dan dient deze correct uitgevoerd te worden, zie 2.07 Batons.
- Het commando: "hoofd = rechts (links)" wordt gegeven door de commandant van de schutterij, de tambour-maître of miss-majorette, zoals in de reglementen omschreven (afhankelijk van de samenstelling van de eenheid). De miss-majorette mag dit ook doen met een fluitsignaal.
- De miss-majorette voert minimaal een hoofdhouding uit naar rechts of links als eerbewijs. Beginnend vlak voor de beginstreep en eindigt vlak na de eindstreep, zie 2.07 Batons voor de technische correcte uitvoering van de batonsaluut.

- Voor het peloton zijn er twee opties:
 - Het gehele peloton houdt het gezicht recht vooruit.
 - Het peloton draait het hoofd in de richting van de defilé-genodigden (rechts of links). Het commando of het fluitsignaal op de linkervoet en op de volgende linkervoet het hoofd naar rechts/links draaien. Bij uitvoering door het hele peloton in blokformatie bepaalt de rechter- of inkervleugelpersoon de richting; zij maken zelf geen wending met het hoofd.
- Het hoofd en de schouders algemeen:
 - Allebei de schouders zijn hierbij naar voren gericht.
 - Kin evenwijdig met de vloer.
 - Oogcontact* maken met de personen die men tijdens het defilé passeert (*is eerbetoon).
- De positie/stand vrije arm, moet technisch synchroon uitgevoerd worden. De mogelijkheden hierbij zijn:
 - In de zij op de heup.
 - Vingers moeten hierbij aaneengesloten naar beneden wijzen.
 - Rug hand achter op de onderrug.
 - Zijkant gestrekt uit: is toegestaan op een eigen gekozen hoogte (horizontaal, 45°, etc.).

3. Algemene houding en indruk

- Duidelijk oogcontact, gezichts- en lichaamsexpressie.
- Uiterlijke verzorging van lichaam o.a. make-up, haardracht, tenue, sokken en/of panty's en schoeisel.
- Uitstraling:
 - Geestdrift.
 - Enthousiasme.
 - Concentratie.
 - Sportieve instelling.
 - Betrokkenheid.
 - En een 'charmante' discipline.

2.0 Bijlagen

2.01 Militaire groet uit 1904

De militaire groet en de militaire eregroet OE

Het salueeren (Overgenomen uit " 't Rooie Boekje" door Pedro Clignett 1904).

" 't Rooie Boekje" (Verzameling van gegevens en wenken voor den milicien der Infanterie door Pedro Clignett, opgesteld maart 1904)

Hoofdstuk V.

Eerbewijzen, Gedrag in het Openbaar, enz. (Punt 18 van den "leidraad")

Het salueeren

Aan de wijze van salueeren herkent elke meerdere de meer of mindere flinkheid van den milicien.

1. Ieder militair is verplicht een meerdere in rang, hetzij deze behoort tot de Land- of de Zeemacht danwel tot het Nederlandsch-Indische leger, te salueeren. Het salueeren bestaat in het brengen van de rechterhand tegen den rechteronderkant van het hoofddeksel (even achter het recheroog), de vingers gestrekt en aaneengesloten, de palm van de hand naar voren, den elleboog ongedwongen omlaag, de linkerarm in de houding: gelijktijdig den meerdere in rang aanzien. De groet wordt **stram** begonnen als de meerdere tot op **6** passen is genaderd; de hand gaat **stram** omlaag als de meerdere **2** passen voorbij is.

Vooraf bij het salueeren moet men een flinken militairen pas aannemen. Loopen eenige miliciens naast-elkaar, dan staat het ferm en flink als zij in denzelfden pas loopen en als alle rechterhanden bij het saluut gelijk omhoog en daarna weer gelijk omlaag gaan.

2. Wanneer men **rookt**, neme men vóór het salueeren de sigaar, sigarette of pijp uit den mond in de linkerhand.
3. Wanneer men een **pakje of voorwerp** in de hand heeft, moet men dat bij het salueeren in de linkerhand houden of nemen. Is het een heel groot voorwerp of zijn het verschillende voorwerpen, zoodat men ze niet in de linkerhand kan houden, dan zal de mindere niet salueeren maar zijn meerdere bij het voorbijgaan alleen aanzien.
4. Staat men stil, dan moet men **front maken**, de houding aannemen en salueeren.
5. Heeft men een **paard** aan de hand, dan zal de mindere niet salueeren maar zijn meerdere bij het voorbijgaan alleen aanzien. Stilstaande wordt bovendien de houding aangenomen.
6. Is men **blootshoofds**, dan zal men niet salueren, maar alleen de houding aannemen.
7. Is men **gezeten**, dan moet men opstaan, zoo nodig front maken en salueren. Zit men in een **rijtuig**, dan moet men rechtop gaan zitten en daarna salueren.
8. Wandelt men op en neer (bijvoorbeeld op een plein bij een muziekkuitvoering), dan behoeft men dezelfde meerdere maar éénmaal te salueren.
9. Komt men zijn meerdere achterop, dan moet men hem op de voorgeschreven wijze salueren.
10. Zit men op een **rijwiel**, dan moet men bij het salueren langzaam rijden.
11. Ieder milicien moet salueren voor een burger of soldaat, die het modelkruis van de Militaire Willemsorde¹ draagt. Ook moet hij salueren voor alle meerderen in **burgerkleding** (*behalve voor hen, die behoren tot het reservekader of tot de militie, die met groot verlof zijn*).
12. **Is de mindere met het geweer gewapend**, dan zal hij zijn meerdere aanzien en de linkerhand stil en op zij van het been houden.
13. Is men **onder geleide**, hetzij gewapend of ongewapend, dan verricht men geen eerbewijzen, tenzij de commandant het commandeert.
14. Militairen, die bij feestelijke en andere gelegenheden opgesteld worden om dienst te doen tot het afzetten van een weg of terrein, verrichten geen eerbewijzen.

¹ De Militaire Willemsorde bestaat uit een wit geëmailleerd kruis. Op de 4 armen van het kruis staan de woorden: Voor moed beleid trouw. Tusschen de 4 armen bevinden zich groene laurierstokken. Boven het kruis prijkt de gouden Koninklijke kroon, die bevestigd is aan een oranje lint, waarop twee smalle donkerblauwe strepen.

2.02 Draaghouding sabel

Draaghouding sabel (Volgens art. 429 en 430, reglement 1913)

Draaghouding opgestoken sabel (sabel in schede)

Op de plaats en in de houding (stilstaand)

- De houding is als ongewapend (de armen gestrekt langs het lichaam, de handen nagenoeg plat met aaneengesloten vingers terzijde tegen de benen).

In/tijdens de mars

- De rechterarm wordt op natuurlijke wijze bewogen.
- In afwijking van het reglement wordt de schede van de officierssabel met de linkerhand vastgehouden, zodanig dat deze schuin achterwaarts naar beneden is gericht.
- Het vasthouden van de schede kan op twee manieren:
 - Eerste manier: tussen de duim en de voorste twee vingers, de ringvinger en pink samengevoegd achter de schede.
 - Tweede manier: de schede met de volle hand omvatten.

Draaghouding met getrokken sabel

Op de plaats en in de houding (stilstaand)

- De sabel wordt met het scherp naar voren en de rug tegen de schouder.
- Recht op en neer in de rechterhand gehouden.
- De arm omlaag en bijna gestrekt, de elleboog ongedwongen teruggetrokken.
- De greep tussen de duim en de voorste twee vingers, de overige vingers samengevoegd en naar achter.
- In afwijking van het reglement wordt de schede van de officierssabel met de linkerhand vastgehouden, zodanig dat deze schuin achterwaarts naar beneden is gericht.
- Het vasthouden van de schede kan op twee manieren:
 - Eerste manier: tussen de duim en de voorste twee vingers, de ringvinger en pink samengevoegd achter de schede.
 - Tweede manier: de schede met de volle hand omvatten.

In de mars

- De rechterhand neemt de natuurlijke beweging, terwijl de kling tegen de bovenarm rust.
- In afwijking van het reglement wordt de schede van de officierssabel met de linkerhand vastgehouden, zodanig dat deze schuin achterwaarts naar beneden is gericht.
- Het vasthouden van de schede kan op twee manieren:
 - Eerste manier: tussen de duim en de voorste twee vingers, de ringvinger en pink samengevoegd achter de schede.
 - Tweede manier: de schede met de volle hand omvatten.
- De koning en keizer volgen voor wat de schede betreft de officieren vanwege uniformiteit binnen de groep.

Op de plaats rust

- Bij het rusten op de plaats is de sabel met de punt omlaag gebracht.
- Van de officierssabel kan de punt op de grond worden geplaatst.

2.03 Het groeten met de sabel

Op de plaats en in de houding

1e beweging

- De sabel recht op en neer met de greep in de volle hand en het gevest ter hoogte van de borst.
- Voor het rechteroog brengen.
- Het scherp naar links en de elleboog tegen het lichaam.

2e beweging

- De arm omlaag strekken en tegelijk de kling met de punt naar beneden brengen.
- De rechterhand naast de dij, met de nagels naar voren.

3e beweging

- De sabel in de stand brengen zoals bij de 1e beweging.

4e beweging

- De sabel dragen zoals in de **draaghouding**.

Linker arm

- In afwijking van het reglement wordt de schede van de officierssabel met de linkerhand vastgehouden, zodanig dat deze schuin achterwaarts naar beneden is gericht.
- Het vasthouden van de schede kan op twee manieren:
 - Eerste manier: tussen de duim en de voorste twee vingers, de ringvinger en pink samengevoegd achter de schede.
 - Tweede manier: de schede met de volle hand omvatten.

In de mars (Defilé)

Op het commando "**Hoofd-rechts (links)**" en "**Staat**", voeren alle officieren, inclusief de generaal en onderofficieren, in marstempo de onderstaand omschreven bewegingen met de sabel uit. Tijdens de mars voeren adjudanten en niet bereden onderofficieren alle sabelbewegingen uit zoals voorgeschreven bij de officieren.

1e beweging

- Op het commando "**Hoofd-rechts (links)**".
- In marstempo de sabel recht op en neer, met de greep in de volle hand en het gevest ter hoogte van de borst.
- Voor het rechteroog brengen.
- Het scherp naar links en de elleboog tegen het lijf.

2e beweging

- De arm omlaag strekken en te gelijk de kling met de punt naar beneden brengen.
- De rechterhand naast de dij, met de nagels naar voren.

3e beweging

- Op het commando "**Staat**".
- In marstempo, de sabel in den stand brengen als bij de eerste beweging.

4e beweging

- De sabel dragen zoals in de houding.

Gedurende het salueren wordt de linkerarm niet bewogen.

Linker arm

- In afwijking van het reglement wordt de schede van de officierssabel met de linkerhand vastgehouden, zodanig dat deze schuin achterwaarts naar beneden is gericht.
- Het vasthouden van de schede kan op twee manieren:
 - Eerste manier: tussen de duim en de voorste twee vingers, de ringvinger en pink samengevoegd achter de schede.
 - Tweede manier: de schede met de volle hand omvatten.

Draaghouding degen

De degen is altijd opgestoken: op de plaats en in de houding.

- De houding is als ongewapend (de armen gestrekt langs het lichaam, de handen nagenoeg plat met aaneengesloten vingers terzijde tegen de benen).
- De linkerarm natuurlijk hangend langs het lichaam, de hand nagenoeg plat met licht gebogen en aaneengesloten vingers terzijde tegen het been.

2.04 Stokbewegingen volgens het exercitiereglement

UITTREKSEL UIT :

**No. 100. Tamboers- en Hoornblazersschool
TAMB. HOORNBL. SCH.**

*(Aanschrijving D. v. D: van 30 December 1931,
He Afd. B., Nr. 59).*

BREDA.

*De Koninklijke Militaire Academie.
1932. (pagina 32)*

HOOFDSTUK III

De stok van den Sergeant- of Korporaal-tamboer.

19. Dragen

In de houding wordt de stok, met den knop omlaag, met de rechterhand, een handbreedte boven den knop, rechtstandig vastgehouden, de duim links, de overige vingers aaneengesloten en flauw gebogen rechts j de rechterarm omlaag en bijna gestrekt, de elleboog naar achteren.

In den marsch volgt de rechterarm de bewegingen van het lichaam, terwijl de stok tegen den bovenarm rust.

Bij het op de plaats rusten of in de rust marcheren, wordt de stok naar verkiezing gedragen.

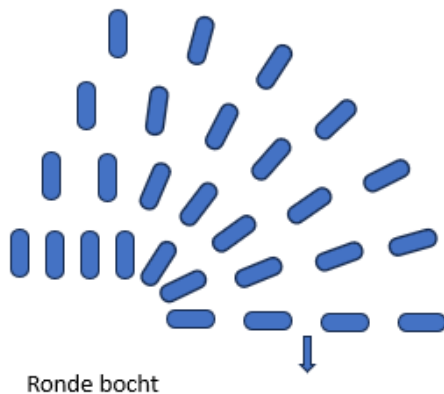
20. De tekens

- A. Voorwaarts: met de punt van den stok in de bedoelde richting wijzen.
- B. Halt houden: den stok recht omhoogsteken.
- C. Van richting veranderen: met den stok een boog naar links/rechts beschrijven.
- D. Uitvoeringsteken (waarop een door een Sergeant- of Korporaal-tamboer opgegeven signaal. Moet worden aangevangen): den stok met een korten '1istoot schuinsrechts omhoog brengen.
- E. Staken van slaan of blazen: den stok in den stand brengen als in d. en hem daarna snel in de houding terugbrengen.

21. De stok van den Sergeant- of Korporaaltamboer behoort niet tot de velduitrusting

2.05 Maken van een ronde bocht

Tijdens de ronde bocht volgens ad a. dient de tambour-maitre (hierna: TM) (een deel van) de kwart cirkel te volgen die ook door het midden van het voorste rot van het korps achter hem/haar wordt gemaakt. Bij het naderen van de bocht strekt de TM de arm met de stok zijdelings in de nieuwe richting uit als aanwijzing. Vier passen nadat de TM de bocht heeft ingezet geeft hij met de stok het vooraf afgesproken teken als uitvoering voor het voorste rot om de bocht in te zetten

Veranderen van richting door de schutterij

Voor het maken van een bocht (het op natuurlijke wijze volgen van de loop van een straat) behoeft geen daartoe geëigende commando worden gegeven.

Het (de) manschap(pen) voer(t)en aan het hoofd van de colonne met „verkorte passen” de opgedragen verandering van richting uit en marcheert daarna door in de oorspronkelijke pas (lengte).

De overige manschappen voeren de verandering van richting uit zodra zij op het punt van richtingverandering zijn aangekomen.

- Indien op meerdere gelederen is aangetreden wordt deze verrichting op dezelfde wijze uitgevoerd, met dien verstande, dat:
- De buitenste manschappen de voorgeschreven paslengte en afstanden behouden.
- De overige manschappen van de opvolgende rotten, naar het draaipunt toe, de paslengte geleidelijk enigszins verkorten.
- De binnenste manschappen van de opvolgende rotten, de richtingverandering met „verkorte passen” uitvoeren.
- De zijwaartse richting van de opvolgende rotten, tijdens de richtingverandering, op de militair van het buitenste gelid is.
- De overige manschappen van de opvolgende rotten de richtingverandering uitvoeren, op dezelfde plaats als het voorste rot.
- Alle manschappen de armen blijven doorzwaaien, in relatie tot de (naar het draaipunt toe geleidelijk) verkorte paslengte.

2.06 Schema evenwichtige samenstelling

Mooiste geheel

Schema evenwichtige samenstelling

Marcheren op 4 gelederen

Aantal manschappen	Aantal officieren	Aantal marktentsters/ soetelaarsters	Aantal muziekkorps
>20	12 - 08	12 - 08	24 - 16
20 - 16	08 - 06	08 - 06	20 - 15
15 - 12	06 - 04	06 - 04	14 - 11
11 - 07	04 - 02	04 - 02	10 - 07

Dit schema is een **leidraad** om een evenwichtige samenstelling van de bezetting van deze onderdelen.

De verhoudingen, in iedere regel, lopen af als de manschappen minder wordt.

2.07 Batons, overige attributen en correcte uitvoering batonsaloot

De meest voorkomende soorten batons zijn:

- Standaard batons,.
- Geleerde batons.
- Lichtbatons.
- Vuurbatons.
- Vlagbatons
- Hoepelbatons.

Omschrijving baton (zie foto, fotoboek)

Een standaard baton bestaat uit drie delen:

1. Ball (grote dop).
2. Tip (kleine dop).
3. Shaft (middengedeelte).

Op de meeste batons zitten op twee derde van elke kant inkepingen, dat zijn de nippels.

De meest voorkomende attributen zijn:

- Pompons.
- Vlaggen (klein formaat).
- Kleine tambour-maître stokken.
- Sjaals die ze aan hun baton bevestigen.
- Men is niet verplicht om allen hetzelfde attribuut te gebruiken.

Technische correcte uitvoering van de batonsaloot

- Baton in rechterhand op 1/3 vasthouden (bij eventuele nippels), rug van rechterhand naar linkerschouder.
- Tijdens saloot is de ball van de baton boven, de shaft is hierbij verticaal.
- Het saloot en 'hoofd rechts/links' worden ingezet vlak voor de beginstreep van het defilé, en in stand gehouden tot vlak na de eindstreep.